

עטרת שלום

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת ויקהל פקודי – פרה

בס"ד, עטי"ק פרשת ויק"פ
כ"ב אדר תשע"ב – שנה ג' גליון קי"ב

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
7:06	6:25	5:12	8:18	8:19
	6:25	5:12	7:46	7:47
	6:27	5:27	6:46	6:47

מברכים חודש. מולד נוסף: ליל טישו טע"ג 2, חלקים
נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אֱלֹהֵי פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן הַמִּשְׁכָּן הַעֲדַת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלּוֹיִם בְּיַד אֵיתָמָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן. וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמֹשֶׁה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה הוֹי"ה אֶת מֹשֶׁה (לח כא).

ואח"כ שתפה במדת הרחמים, ובפרט המשכן עצמו שאמרו חז"ל (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. ולכן עכשיו במשכן צריך ג"כ לעשות כסדר הזה שמתחילה יעשו המשכן ואח"כ הכלים, וממעם זה צריך ג"כ להיות מתחילה השני בתי מקדשים שיחרבו שהוא בחינת דין, ואח"כ יבנה הבית השלישי שהוא בחינת חסדים.

וכמו שמבואר ג"כ בספה"ק ישמח משה מה היא התועלת מהשני מקדשים כיון שעתידי ליחרב, לזה אמר שהתועלת הוא 'מכון לשבתך פעלת הווי"ה' (שמות טו ז), מכון לשבתך ששני בתי מקדשים הוא הכנה לפעלת ה', שהוא מקדש השלישי מעשה ידי יוצר בראשית ב"ה, כי לולי הראשונות לא היה כח בארץ לקבל הבית השלישי, והראשונות היו רק הכנה לאחרונה עיי"ש.

ולכן מובן למה לא נכנס משה רבנו לארץ ישראל, כי הרי היה צריך להיות כמו שאמר בצלאל שיבנו מתחילה השני בתי מקדשים שיחרבו ואח"כ יבנה הבית השלישי, אבל אם היה נכנס משה רבנו לארץ ישראל היה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עצים ואבנים ח"ו, ולזה לא נכנס משה רבנו לארץ ישראל. הקב"ה יעזור שבמהרה יבנה בית המקדש השלישי בביאת גואל צדק בב"א.

(רעוא דרעוין תשס"ז לפ"ק)

טובים ומאירין הגבורות הנקראים 'תוכחת' להיותן מגולים, יותר מהחסדים הנקראים 'אהבה' לסבת היותן נסתרים ומכוסים עיי"ש.

והנה גם ה'משכן' מרמז על חסדים וגבורות, כי 'משכן' בנימטריא ה' גבורות מנצפ"ך, וה' חסדים ה' הווי"ה.

וזהו אמרו אלה פקודי המשכן משכן העדת שהם השני בתי מקדשים כפרש"י ז"ל, אשר פקד על פי משה 'פקד' הוא מלשון חסרון כמו"ש 'ולא נפקד ממנו איש' (במדבר לא מט), היינו שמושה רבינו לא רצה שיהיה מתחילה השני בתי מקדשים שיחרב שהוא בחינת גבורות, אלא תיכף ומיד יבנה הבית השלישי שהוא בבחינת חסדים.

ולכן רצה משה רבינו שיעשו מקודם הכלים ואח"כ המשכן, כי המשכן להיותו מגולה מרמז לתוכחה בחינת גבורה, והכלים שבתוכם להיותו מוסתרים מרמזים לאהבה בחינת חסדים, כי משה רבינו רצה להמשיך מיד את הבית השלישי בחינת אהבה, ולא יהיה מתחילה השני בתי מקדשים שנחרבו בבחינת גבורות, היינו שיתגלה מיד מדת החסד, ויהיה בסוד 'ועל כל פשעים תכסה אהבה' (משלי יב).

ואמר לו בצלאל שמנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ משים כלים, היינו שכל סדר העולם מתנהג כדוגמת בריאת שמים וארץ, שמתחילה הקדים מדת הדין

פירש רש"י ז"ל: המשכן משכן שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל.

ועוד פירש רש"י ז"ל: עשה את כל אשר צוה הווי"ה את משה אשר צוה אותו משה אין כתיב כאן, אלא 'כל אשר צוה הווי"ה את משה' אפילו דברים שלא אמר לו רבו הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסניו, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואח"כ משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ משים כלים בתוכו, אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה, א"ל משה, בצל אל היית, כי בוודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים.

והביאור בכל זה יש לומר, שזה איתא מאא"ז בספה"ק מגלה עמוקות (ואתחנן אופן כ), טעם שלא נכנס משה רבינו בארץ ישראל, כי איתא במסכת סוטה (ט ע"א), דרש רבא מאי דכתיב 'לישרים נאווה תהלה' (תהלים לג א), אל תקרי נאווה אלא נוה, אלו משה ודוד שלא שלטו שונאיהם במעשי ידיהם. ונמצא אלו היה נכנס משה לארץ ישראל ונבנה המקדש על ידו, לא היו יכולין השונאים לשלוט במעשה ידיו, והיה מוכרח לשפוך חמתו על ישראל ולא על עצים ואבנים עיי"ש.

וזה מבואר ממרן הארזי"ל בעץ-חיים (שער או"א פ"ב) עה"פ 'טובה תוכחת מגולה מאהבה מוסתרת' (משלי כו ה), כי יותר

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

**וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוְּהָ הוֹי"ה לַעֲשׂוֹת
אִתְּכֶם (לח א.)**

הנה מוכן למדו חכמו"ל (שבת ז.) הל"ט מלאכות שאסור לעשותם בשבת מן תיבת אל"ה מספר ל"ו ועם הגימ"ל אתון אל"ה הם מספר ל"ט. וקושיית המפרשים ידועה כי הול"ל 'שלא לעשות אתם'. אלא הנראה לומר, דהנה ידועים דרשת חכמו"ל (ילק"ש רמז תח) על ויקהל משה את כל עדת בני ישראל דבשבת צריכן להקהיל קהילות לדרוש ברכים, כי בכל השבוע מרודין המה בני"מ במו"מ ובמלאכה, ובשבת צריך החכם לדרוש ברכים לעם ד' דרכי ד' את הדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו, וא"כ הוי כאלו הולידם ונקראו בניו, שהרי אחו"ל (פנהדרין צט:) כל המלמד את בן חברו תורה כאלו ילדו. וזה מרמז הפסוק כאן ויקהל משה את כל עדת בני ישראל היינו לרמז שיש להקהיל קהלות בשבת, ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה הוי"ה לעשות אתם לברוא אותם את בני ישראל, כי ע"י התורה הוי כאלו ילדם.

(פרי חיים' מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

**וְכָל חֶסֶם לֵב בְּכֶם יֵבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר
צִוְּהָ הוֹי"ה (לח ז.)**

ויעשו תלת רפין בשוא [שהוי"ו בשוא הנקרא רפין]. יבאו ביחודים עליונים, וביחוד קב"ו, אח"כ ויעשו ג"כ לפי הפשטות יעשו בעולם, ויחזרו ויעשו בעולם התחתון, וימשיכו מעשיה לעשיה עד עולם התחתון. וכן 'ויעשו בני ישראל את הפסח' (במדבר ט ב) מעשיה לעשיה, עד שימשיכו את האור והיחוד עד למטה. [וכן] (שמות ה ט) 'תכבד העבדה על האנשים' אעפ"כ 'ויעשו' ויחזור ויעשו, או בודאי 'ואל יעשו בדברי שקר' של ערב רב, ממעי עלמא, מנהיגי שקר, אבל כסיל לא יחפוץ כי אם בהתגלות לבו, אבל העובד מתוך צער ומירוף וגלות, מובטח לו שאל ישעה בדברי שקר של ממעי עלמא. וכיוצא בו דרוש וקבל שכר את כל רפיון, כמו שדרשו חז"ל (ב"ר סו ג) יתן ויחזור ויתן, בארנהו במקומו.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

**אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁפָּחָה מִשְׁפַּחַת הַעֲדַת אֲשֶׁר פָּקַד
עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּים בְּיַד אִיתָמָר בִּן
אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן (לח כא.)**

צריך להבין למה כתוב ב' פעמים 'המשכן משכן' ועיין מה שפירש בזה רש"י ז"ל. והנראה לומר שזה ידוע מחכמו"ל (מנחות קי) שכל זמן שבת המקדש היה קיים, היו מביאים קרבנות להקריב, ובפרט על הטאים שעבר האדם היה מקריבים הטאת, והשכינה היה שורה שם בכל עת, והכהנים היו עובדים שם בקדושה ובטהרה. אבל בעוה"ר

כאשר חרב בית המקדש וא"א להקריב שום קרבנות, אז 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע י ד) שכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב קרבן עולה, וכמו כן חמאת ושלמים ואשם, שהכול מתכפר ע"י התורה"ק. וזה מפרש הפסוק אלה פקודי המשכן שמרמז על זמן של חורבן בית המקדש כמו שפירש רש"י כאן שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל. אז נשאר לנו 'משכן העדת' העדת נקראת התורה"ק כמו"ש 'עדות ה' נאמנה מחכימת פתי' (תהילים י ט ח), שהתורה"ק הוא במקום המשכן, ממיילא מיושב שפיר למה כתוב שתי פעמים המשכן משכן. אשר פקד על פי משה שהכל היה ע"י שליחו הנאמן משה רבינו ע"ה. עבודת הלויים לוי הוא לשון דבקות והתחברות כמו"ש 'הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי' (בראשית כט לד). ביד איתמר בן אהרן הבהן שצריך ג"כ להתחבר לתלמידי חכמים, ללמוד מהם מדות טובות וקדושה של אהרן הבהן, כמו שאמרו חז"ל במסכת אבות (פ"א מ"ב) הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

**וַיִּצְצֵל אֶל בֶּן אוֹרִי בֶן חוֹר לְמֹשֶׁה יְהוֹדָה עֲשָׂה
אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוְּהָ הוֹי"ה אֶת מֹשֶׁה (לח כב.)**

הכתוב בא לומר לנו שבצאלל היה בו הכח להעלות את שלשה עמודי עולם, תורה עבודה וגמילות חסדים למעלה בשלימות, ולהוריד במקומם למטה שלשה דברים בני חיים ומוזנא, כדי להשפיע שלשה אלה למטה לבני ישראל. כי בצאלל מרמז לגמילות חסדים, בצ"ל א"ל, בחינת 'חסד א"ל כל היום' (תהילים נב ג), ובצ"ל הוא מלבוש לכל שאר חסדים טובים, כנודע מיוזם יצוה ה' חסדו, דאזיל עם כלוה יומא, כדי לשמרם, כדאיתא בפרע"ח (שער הלוב פ"ג) ע"ש. בן אורי אתון אור"י, אור החכמה, ואמרו חז"ל (ב"ר מד ז) נובלות חכמה של מעלה, תורה. וכמו"ש 'ותורה אור' (משלי ו כג). בן חור הוא לשון חירות עולם הבינה, חמשים שערי בינה, ששם עיקר החרות עולם, והוא עיקר עבודת ישראל, לבוא למדרגת חירות עולם, על ידי תשובה שלמה, וזה עיקר התשובה ועבודה לחירות עולם. ועוד כבר כתבתי, בן חור עולה ס"ג וקנ"א, שהוא בנינה, כנודע. ועבור שלשה דברים אלה שהעלה בצאלל, הוריד אח"כ 'למטה יהודה' לבני ישראל שלשה במקומם, היינו בני חיים ומוזנא לכל ישראל הקדושים, והוא היה מחמת גודל דביקותו בהקב"ה, כמעט כמו משה רבינו ע"ה. והוה עשה בצאלל את כל אשר צוה חיבר, הוי"ה את משה והבן.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

**וַיִּתֵּן אֶת הַשְּׁלַחַן בְּאֵהָל מוֹעֵד עַל יַרְדְּ הַמִּשְׁכָּן
צִפְנָה מִחוּץ לַפְּרָכֶת (מ כב.)**

רצה לומר אהל מועד הוא אהלה של תורה, כנודע מרז"ל (רש"י שמות לג ז). נמצא שזהו שאמר הכתוב ויתן את השלחן באהל מועד היינו שתלמוד על השלחן בתורה הקדושה, או יהיה השלחן הוה דקדושה בבחינת 'זה השלחן אשר לפני הוי"ה' (יחזקאל מא כב), כדאיתא בוהר (תרופה קנ): שלחן לא איצטרך למהווי בריקניא, ושלחן דלא אתמר עליה מילי דאורייתא, עליה כתיב 'כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום', ואסור לברכא על ההיא שלחן, מ"מ, בגין דאית שלחן ואית שלחן, שלחן איהו דקא מסדרא קמיה דקב"ה לעילא, ואיהו קיימא תדיר לסדרא ביה פתגמי אורייתא ולאכללא ביה אתון דמילי דאורייתא, ואיהו לקיט לון לגביה, וכליל כלהו בגויה, ובהו אשתלים וחדוי, ואית ליה חרדה, ועל שלחן דא כתיב 'זה השלחן אשר לפני הוי"ה', לפני ה' ולא מלפני הוי"ה. שלחן אחרא אית דלא אתיהיב חולקא דאורייתא, ולית חולקא בקדושה דאורייתא, שלחן הוה נקרא שלחן קיא צואה, ודא הוא בלא מקום, דלית ליה חולקא דקדושה כלום, והוא שלחן דמעווא אחרא, ולית ליה בהאי שלחן חולקא דאלאה עלאה, אבל שלחן דאתמר עליה מילי דאורייתא, קב"ה נטיל ההיא שלחן, ושוי ליה לחולקיה ע"כ.

לזה אמר ויתן את השלחן באהל מועד באהלה של תורה. על ירך המשכן צפונה ר"ל כאן אמר מעם על הנ"ל, כלומר, משכן הוא השכינה הקדושה, כנודע מ'שוכנתי בתוכם' (שמות כה ח). ואם השלחן הוה הוא בקדושה, שהשכינה הקדושה שורה על השלחן הוה, או מזה בא לאיש הוה עשירות גדולה כמו"ש 'מצפון זהב יאתה' (איוב לו כב). וכן נראה מדברי הוהר הקדוש הנ"ל שאמר ועל השלחן הוה כתיב 'זה השלחן אשר לפני הוי"ה' לפני ה' ואל מלפני ה'. ר"ל, שאיתא בע"ח (שער היוזנים פ"ג) בינה נקראת מלפני ה', שהוא יותר פנימי מן הוי"ה ב"ה, אבל המלכות נקראת לפני ה', שהוא לפניו של הת"ת. לזה אמר כשהוא על ירך המשכן היינו 'שלחן אשר לפני הוי"ה' בחינת מלכות, שהיא השכינה הקדושה, או צפונה יהיה לך עשירות גדול.

מחוץ לפרוכת ר"ל אפילו שנראה מול של האיש הוה שיהיה ח"ו עני ואביון ופרנסתו בדוחק, אעפ"כ כשהשלחן שלו הוא לפני ה' כנ"ל, או משפיע לו השי"ת השפעת עשירות, מצפון זהב יאתה. מחוץ לפרוכת, בלי שום מסך מבדיל, היינו מפנימיות דקדושה, ששם לא נמצא שום פרוכת המבדיל, ויהיה לאיש הוה עושר וכבוד וחיי נחת. והבן. (בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

הלכות פסח

אם עירב חמשת מיני דגן ביחד האם יוצא ידי חובת מצה

פני זקן חלה פ"א מ"ב

אין אדם יוצא ידי חובת אכילת מצה אלא אם כן אכל(ה) מאחד מחמשת המינים, אבל עירב חמשת מינים ביחד אינו יוצא ידי חובת מצה, שנאמר (דברים טו ג) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, דברים הבאים לידי חימוץ יוצא בהם ידי מצה אבל שאר מינים אין בהם חמץ, וכן אין איסור, והייב כרת. אלא אם החמיץ מאחד מחמשת המינים או החמיץ כוית מכל מין בפני עצמו ועירבן דאין איסורין מבטלין זה את זה, אבל לקח מחמשת מינים ביחד ולש מהם כוית חמץ, אינו חייב כרת, דכל חד וחד בטל ומבטל. אבל אורו ורוחן ופולים ועדשים וכיוצא בהן, אפילו לש קמח אורו וכיוצא בו ברותחין וכסהו בכגדים עד שנתפתח כמו בצק שהחמיץ, הרי זה מותר באכילה שאין זה חמוץ אלא סרחון.

מעשה ארנ חלה פ"א מ"ב

אמר רבי יעקב בר זבדי ואת אומרת שלוקין על חלתן דברי תורה, פירוש מדרקתני 'האוכל מהן כוית חמץ [חייב בהכרת]' וקס"ד מכולן ביחד, ומדיוצא ידי מצה וחייב כרת על אכילת חמץ, אלמא אין מבטלין זה את זה אע"פ שהם חמשה מינים משונים בטעמם. רבי ירמיה בשם רבי חייא בר ווא כיני מתניתין^א. שאכל כוית מזה וכוית מזה, דהיינו שלא נתערבו יחד אלא מאוזה מהן שאכל כוית חייב. אמר רבי אסי אפילו תימור כוית מכולהו, שניא הוא שכולן שם חמץ, דהיינו דמה דפטורין מן החלה אע"פ דכל אחד חייב בחלה כשיש שיעור חלה לכל אחד מהם, ומעתה למה לא יצטרפו חמישתן לשיעור חלה כיון דכלם בר חיובא דחלה נינהו, דקימ"ל (משנה ערלה פ"ב מ"י)^ב 'תבלין של שלשה שמות' פלפלין דערלה וכלאי הכרם ותרומה, זבן שלשה מינים משם אחד' פלפלין קנמון

האוכל מהם פזית מצה בפסח, יצא ידי חובתו. פזית חמץ, תיב בהפדת. נתערב אחד מהם בכל המינים, הרי זה עובר בפסח.

(משנה חלה פ"א מ"ב)

גמ' אמר רבי יעקב בר זבדי ואת אומרת שלוקין על חלתן דבר תורה. רבי ירמיה בשם רבי חייא בר ווא תיפתר שאכל כוית מזה וכוית מזה. אמר רבי יוסי אפילו תימר כוית מכולהו. שנייא היא שכולהו לשם חמץ. מחלפא שיטתיה דרבי יוסי. תמן הוא אומר שני דברים רבין על אחד ומבטלין אותו וכא הוא אמר הכין. א"ר יוסי ב"ר בון כיני מתניתא אי כוית מזה וכוית מצה. (ירושלמי שם)

קדה מערלה, מצטרפין, ואמר רבי אבהו כמיני מתיקה שנו^ג, כיון שכולם מתבלין וממתקין הקדירה הוה להו מין אחד משם אחד. וכל זה כשהם מעורבין, אבל כשהם בעין ואוכל חצי זית אתרוג ורוב זית תפוח מערלה חייב מלקות, כיון דשם איסור אחד להם. ואם כן לענין חלה אם עשה מחמשה מינים שיעור חלה ובלל ועירב אותם, כיון דחמשה מינים אינן שוים בטעמם, כדאמרינן בע"ז (דף טו.) דחטים ושעורים האי מעמא לחוד והאי מעמא לחוד אינם מצטרפין, כיון דאינם בעין אלא מעורבין יחד, אף דלענין השם שם אחד להם חלה, דאם עשה כשיעור מכל אחד יש להם דין מבל וחייבין בחלה, אבל מכל מקום כיון שהם מינים משונים ואינם שוים בטעמם איכא למימר שני דברים רבים על אחד ומבטלין, והוה שאמר ר' אסי 'שניא הוא שכולן [שם] חמץ', והוה ליה שם איסור אחד ושני מינים משם איסור אחד מצטרפין. וכן במצה כולן שם מצה. ור' אסי מוקי לה דשאני מצה וחמץ, דמתניתין מיירי^ה. ליקט מכולן כוית חמץ חייב כרת, ליקט מכלן כוית מצה יוצא, כיון שכל אחד בעין אלא שאוכל אותם ביחד בודאי שני מינים משם אחד מצטרפין, אבל הכא בחלה בהכרח מיירי בכלול דאל"כ אינו מצטרף לענין חלה להיות שיעור להתחייב בחלה בודאי חלתן מדבריהם דמבטלין זה את זה, והוא הדין אם הפריש חמש חלת מחמש מיני עיסות ולקט מכל החלות כוית ואכל פשוט שלוקין עליו.

ובזה ניחא מה דנקיט (ירושלמי חלה פ"א ה"א) 'אין לוקין על חלתן' ולא אמר אין לוקין על 'טבלין', כיון דשם מבל כולל גם כן מבל של תרו"מ. והתם אם עירב חמשת מינים ואכל כוית מהם לוקה על טבלין, דהא הם בעין כל אחת כסתם מבל. אלא שראיתי דרך דהאי ירושלמי לאחד (שדה יהושע)^ט שפירש דאין לוקין משום התראת ספק דאינו יודע להתרות בו אם על חטים או שעורים, וזה הבל, מימינו לא שמענו דהתראת איסור צריכים לפרש המין, הרי הוא מתרה בו סתם אל תאכל חלה מבל חלב, אל תבוא על הנדה יהיה ראייתה מאוזה מראה שיהיה, ויהיה חלב מאוזה מין בהמה, וזה פשוט לתינוק בן יומו אמת וראיתי בכאן מרכים דברי הבל, ואמת שדעת החכם הכולל מוהרי"א זצ"ל (אות י"ה סק"ב) כדברינו.

ומקשה מחלפא שיטתיה דרבי אסי תמן הוא אומר שני דברים רבים על אחד ומבטלין אותו וכא אמר הכין, דמקשה דאם כן לענין חלה אמאי אינן מצטרפין. א"ר יוסי ב"ר בון תפתר שאכל כוית מזה ומזה, פירוש דאכל חמץ כוית מזה חתיכה ומזה חתיכה, כיון שהם בעין אין להם ביטול, דשני מינים מאיסור אחד מצטרפין אם לא כשהם מעורבין ביחד וכל אחד יש לו מעם משונה אינן מצטרפין. וכך צריך ליגרום לעיל 'כיני מתניתין שאכל כוית או מזה או מזה, וכאן צריך ליגרום 'תפתר שאכל כוית מזה ומזה, ונתחלפו הגירסות בטעות על ידי המפרש^י. דהרי כל השיטה מוקשה וכי ר"א יחזור מדבריו, הדרנא. ועוד מה אתי ר' יוסי ב"ר בון לחדש הא כבר תירוק לעיל זה או מזה, ולכן אין מלח ולא טעם בשיטה זאת אם לא כמו שפרשנו והגהנו ובהכרח בלא"ה יש טעות וצריך להגיה ודרך זה שהגהנו הוא אור. ולכן המנהג בכל עולם ליקח חטים לפסח^י קבעו מין אחד שלא יבואו לידי מכשול לאכול מצה משני מינים ואינו יוצא לידי מצות מצה^י.

מסגרת השלחן

ז. כדאיתא במהר"ל (הלכות אפיית המצות עמ' ט' סי' א' בהגה) דמצוה מן המובחר בחיטים וכן המנהג. והובא ברמ"א באר"ח (סימן תנג סעי' א').

ח. עיין בשו"ת מנחת יצחק (חלק ט' סימן מט) שהאריך בכעין נדון זה, לאלו שאין יכולים לסבול לאכול דברים הנעשים מחיטים שנעשים ממש חולים ממנה, וקשה עליהם לאכול אפילו כזית של מצה אפוי מקמח חיטים. ורוצים לערבב שני מינים יחד. ומסיים ולדעתי לא שכיח חולה כזה אשר לא יוכל לאכול אף פעם אחת בשנה כזית מצה מחטים, ואין להכניס עצמו בדוחקים היכא דיבוא ע"ז אפילו לחשש חמץ לכתחילה, ומכ"כ דיש חשש גדול אף לבדיעבד, ע"ש.

א. בירושלמי במקום כיני מתניתין הגי' תיפתר, ועיין לקמן מה הכרח שרבינו גרס כך.

ב. מובא בגמ' שבת (דף פט:) ובגמ' ע"ז (דף סו.), ועיין בפני זקן ערלה שם מה שהרחיב רבינו בזה.

ג. כדאיתא בירושלמי ערלה (פ"ב ה"ה). בגמ' שבת וע"ז הנ"ל הגי' ואמר חזקיה וכו'.

ד. גמ' מנחות (דף עה:) - והתניא ליקט מכולן כוית ואכלו אם חמץ הוא ענוש כרת, אם מצה הוא אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח.

ה. שדה יהושע על הירושלמי מרבי יהושע בנבנישת, מובא במהר"ט אלגאזי (אות יח סק"ב) ד"ה אבל ראיתי.

ו. כוונתו לרבי אליהו מפולדא בפירושו על הירושלמי, ע"ש.

הגאון רבי יוסף שאול בן רבי אריה לייבוש הלוי נאטהאנזאהן זצ"ל אב"ד לבוב בעל השואל ומשיב

כ"ז אדר א' תרל"ה

בית אביו

משפחת נאטהאנזאהן אחת המשפחות המפורסות בקהילת בראד, מפוארת בייחוסה המגעת עד לגאוני העולם החכם **צבי הב"ח המהרש"א הרמ"א** ולמעלה בקודש עד **רש"י** הקדוש, ומפוארת בגידולה תלמידי חכמים רבנים ואנשי מעשה, אבי המשפחה היה רבי **יעקב סג"ל** פרנס קהילת בראד, ולו היה בן ושמו רבי **יצחק** שהיה תלמיד חכם גדול ועשיר, אבי הגאון רבי **אריה לייבוש הלוי נאטהאנזאהן מבערזאן** זצ"ל בעל מחבר ספר 'בית אל-ב"ח ביאורים ופילפולים, חתן הגאון רבי **דוב בעריש היילפרין** אב"ד **בערזאן** זצ"ל בעל בתו הרבנית חנה ע"ה, בעיר בערזאן על אף שקיבר רבי אריה לייבוש לקבל עליו עול הרבנות ולפסוק בשאלות, אעפ"כ על פיו ישק כל ענייני העיר וכל דבר הקטון והגדול שאלוהו בעצתו, בראש השנה לפני התקיעות היה הוא דורש לפני הקהל דברי המוסר לעורר העם, בשנת תקס"ח נולד לו בנו בכורו הי"ה הגאון רבי **יוסף שאול**, ונקרא שמו בישראל שאול ע"ש דו"ז הגאון רבי שאול אב"ד אמסטראדאם זצ"ל.

שנות הברכה

בבית הגדול הזה תורה וגדולה במקום אחד, עלה ונתעלה רבי יוסף שאול, מורו ורבו היה אביו הגאון רבי **אריה לייבוש** שלקחו על שכמו הדין אותו והאציל עליו מזיו חכמתו והשקה אותו מנחל עדני התורה, גם שתה בצמא את דברי זקניו הגאונים מאבי אביו רבי **יצחק מבראד** ומאבי אמו רבי **דוב בעריש מבערזאן**, הנער הפליא את כל רואיו בהיותו בעל מחדש גדול וכוח זכרון להפליא, על גדול עמקותו סיפר אביו לנכבדי קהילת לבוב בעת שקיבלו את בנו לאב"ד עליהם, פעם בהיותו בגיל י"א ובא עמי לבית המדרש לתפילת המנחה, אחר התפילה ראה הנער רבי יוסף שאול ספר חדש, ומיד התחיל לעיין בו ולא זז ממנו כל כולו היה מרוכז בספר, כה התמיד בלימודו עד שנשאר האחרון מבין יושבי בית המדרש ולא הרגיש ולא ראה מכל הנעשה מסביבו, אביו ביקש מאת שמש בית המדרש שלא יפריעו מלימודו וישאיר האור דלוק עד אור הבוקר, וכשבאו אנשי בית המדרש לתפילת שחרית ואביו בתוכם מצאו אותו כמו שהניחוהו לעת ערב מרוכז כולו בספר החדש, עד שלא ידע הספר על בוריו ובע"פ לא הניח הספר מתחת ידו, כ"ז סיפר אביו לנכבדי הקהילה על גדולת רבם החדש כי רק ע"י כך זוכים לשבת על רבנות לבוב המעטירה.

בית חמיו

בהגיעו לפרק האיש מקדש בן שש עשרה שנה, וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, דיברו בו נכבדות עם האשה מרת שרה אידל בת הגאון רבי **יצחק אהרן הלוי איטנא** זצ"ל מהעיר לבוב, חתן הגאון רבי **מרדכי זאב אורנשטיין** (הראשון) זצ"ל אב"ד לבוב, אבי הגאון רבי **יעקב משולם אורנשטיין** זצ"ל אב"ד לבוב בעל הישועות יעקב, אשתו הרבנית לקחה על עצמה את עול הפרנסה ופירנסה את בעלה כדי שיוכל להתמסר כולו לתורה, בבית חותנו הכיר רבי יוסף שאול את גיסו הגדול ממנו הגאון רבי **מרדכי זאב איטנא** זצ"ל, יחד קבעו שניהם ללמוד בצוותא, וחדשו חידושים נפלאים ביחד, הוציאו לאור יחד הספרים, 'מפרשי היס' על ים התלמוד, 'מגן גיבורים' על טוש"ע אור"ח, 'נר מערבי' על תלמוד ירושלמי, 'מאירת עינים' על בדיקת הראיה, כן היה תח"י שו"ת שהשיבו לשואלים יחד בשם 'שבת אחים' קצת מהן נדפסו בסוף הספר ים התלמוד.

לבוב

אחר הסתלקותו של הגאון רבי **יעקב משולם אורנשטיין** זצ"ל

אב"ד לבוב בעל הישועות יעקב, ביום כ"ה מנחם אב תקצ"ט, נשארה רבנות לבוב מיותמת כמה שנים, חותמה של רבי יוסף שאול שהטביע על העיר בהעמדת תלמידים, ובהיותו בורח מפני המחלוקת, עמדה לימינו להיבחר לאב"ד העיר, ביום י"ז שבט תרי"ז הוטל עליו כס הנהגת העיר, שלא על מנת לקבל פרס העמיד את פני העיר על מבוע התורה והעבודה, תקיף ואיתן עמד על דעתו שהכול יקום כדת וכדין, שלא לזוז זיז כל שהוא מדין התורה ודרך המסורה, כיתת רגליו עבור צדקה וחסד, העמיד תלמידים הרבה, מפורסם היה בכל הגלילות, רבים באו אליו לקבל הורמנא דמלכא, כיון שהיה ידוע שהיה מדקדק ובוטח עשר פעמים ישר והפוך, והיו מועדפים ראשונה להתקבל לרבנים בערים גדולות חותמו הגדול נשאר טבוע בעיר לבוב ובכל גלילות גאליציע ימים ושנים רבים אפילו אחר הסתלקותו.

שואל ומשיב

תל תלפיות תל שכל פיות פונים בו נאמרה על רבי יוסף שאול, בהיותו סיני ועוקר הרים, מריא דכולא תלמודא, כל התלמוד מפרשים פוסקים ראשונים ואחרונים, אפילו ספרים שנתחברו בזמנו היה מורגל בפיו, הריצו עליו מכל קצווי תבל שאלות בכל מכמני התורה, היה המשיב בגדול בדורו, בכל שאלה ושאלה ירד לעומקה של דינה להוציא דין אמת לאמיתה של תורה, אלפי תשובות יצאו מתחת ידו, הי"ה נדפסו בספרו הענקי 'שואל ומשיב'.

עם רבינו ההיכל הברכה

בין רבינו הגאון הקדוש קודש הקדשים איש האלוקים רבי **יצחק אייזיק מקאמרנא** זע"ה בעל הייכל הברכה, גבה קצת טורא בינו לבין רבי יוסף שאול, אחר שרבינו הקדוש בספרו 'נוצר חסד' התייר האשה הקטלנית, להרה"ק רבי **ישראל מרז"ין** זצ"ל שישא את אלמנת הרה"ק רבי **צבי הירש מרימנוב** זצ"ל, שהיתה כבר אלמנה מקודם שנישאת להרצ"ה מרימנוב, בטעמו ונימוקו שכל דינא דקטלנית הוא רק בלא היה לה בנים מבעליה הראשונים, ובשו"ת שואל ומשיב (ח"ב תשובה פ"ז) חולק עליו, עיין גם (במהדורא ד' חלק ג' סימן פט). גם במעשה הגדולה שהרעישה את גלילות גאליציע, בענין העופות מקפריסין שלא היה להן מסורות ונחלקה הארץ לשנים, ורבינו היה הגדול שעמד מצד האוסרין, נגד דעתו של רבי יוסף שאול שעמד מצד המתירין, אמר רבי חיים בר אבא אפ"י האב ובנו הרב ותלמידו שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה שטאמר את זהב בסופה אל תקרי בסופה אלא בסופה.

פעם אמר רבינו הקדוש שרבי יוסף שאול צריך לירא ממנו, כששמע זאת רבי יוסף שאול אמר נכונים הדברים וצודקים, דאיתא בגמרא (שבת כג:) דרחים רבנן, הוי ליה בנין רבנן, דמוקיר רבנן, הוי ליה חתונותא רבנן, דדחיל מרבנן, הוא גופיה הוי צורבא מרבנן, וכיון שאין בנים וחתנים (כידוע שלא היו לו בנים) חייב אני להיות דחיל מרבנן.

ומסופר שבעת שהדפיס רבינו הקדוש את ספרו הקדוש 'היכל הברכה' בעיר הבירה לבוב, שלח את נכדו הרה"ק רבי **אברהם מרדכי קלינבערג מזאלישיץ** זצ"ל, שיעמוד בבית הדפוס בעיר להשגיח על החדפסה שתהא נעשית באופן המשובח ביותר, ובעת שנסע לשם ציוה עליו זקינו שיכנס לבית האב"ד רבי יוסף שאול וידרוש בשמו לשלמו, בפחד ורתת הלך לבית האב"ד לקיים ציווי זקינו, אך כשרק דרך על מפתן בית בעל השואל ומשיב קיבלו בסבר פנים יפות ושוחח עמו בדברי

תורה, ועל פריסת השלום שהביא מזקיננו אמר לו דרוש בחזרה בשלום זקינך בשמי, ואמרו לו שטוב היה לו אם היה עוסק יותר בגלות התורה מבנסתרות וביחודים, הרי מי עוד בדורנו זה שיודע את הרמב"ם על בוריה כוקנסם הקדוש, וצריכין אנו אותו שיאיר לנו העינים בדברים הקשים ברמב"ם.

סיפר רבינו הגאון הקדוש רבי **חיים יעקב מקאמרנא** זע"ה בעל הפירי חיים, באמצע השבעה שישב רבינו הקדוש ההיכל הברכה על בנו הרה"ק רבי **אלכסנדר סנדר**, הגיע רבי אלכסנדר סנדר הנפטר, אל רבה של העיר רבי יוסף שאול בחלום הלילה ואמר לו שילך לבקש מאביו שיעשה לו טובה בעולם העליון, אמר לו רבי יוסף שאול בחלום למה אין כבודו הולך בעצמו אל אביו כמו שבאת אלי, ענה לו הנפטר אבי הקדוש עומד גבוה גבוה ואיני יכול להגיע אליו, ונתן לו השואל ומשיב תקיעת כף שילך להודיע לאביו הקדוש, ביום האחרון של השבעה הגיע השואל ומשיב על תפילת שחרית בבית רבינו הקדוש לחנמו ולמסור לו דבר החלום, כשרק גמרו את התפילה ורצה השואל ומשיב למסור דבר החלום לרבינו הקדוש, הקדימו רבינו הקדוש ואמר לו, ידעת, כבר עשיתי לו טובה בעולם העליון, כשראה גודל מעלת רבינו כתב על אתר פיתקא ופדיון והזכיר עצמו לפני רבינו הקדוש.

חבר בית דינא וראב"ד העיר לבוב היה הגאון רבי **אורי זאב וואלף סאלאט** זצ"ל, מגדולי תלמידי רבינו הקדוש בעל ההיכל הברכה, בעת שנולד לו בן זכר, הזמין את רבינו הקדוש לסנדקאות, ואת הגאון רבי יוסף שאול לעמידה לברכות, בסעודת הברית ישבו שני גאוני וגדולי הדור למעלה משעה ומחצה ולפללו ביניהם בדברי תורה, בגמר הסעודה כאשר נפרדו חיבק רבי יוסף שאול את רבינו ואמר לו, קאמרנער רבי, חייבים אנו לתת לכם ישר כוח גדול על שנהייתם לרבי ולא לאב"ד באיזה עיר גדולה, אחרת לא היה לנו מה לעשות עם ידיעתנו בתורה.

הסתלקותו

חודש טבת חודשיים קודם הסתלקותו חלה רבי יוסף שאול את חוליו אשר ממנו לא קם, אנשי העיר התפללו עליו יומם ולילה, אך בערב אור ליום ה' פרשת ויקהל כ"ז אדר א' תרל"ה השיב את נשמתו לבוראה, למחרת ביום ה' נערכה הלוויה הגדולה הידועה מאותו העת, כשאלפים הגיעו מכל קצווי גאליציע לחלוק לרשכבה"ג את כבודו האחרון, נטמן בית החיים בלבוב, וזה חרות על מצבתו: **יצאה נשמתו בטהרה בשישים ושבע לשני חיו, אור ליום ה' כ"ז אדר ראשון תרל"ה לפ"ק, פה משכן איש אלהים, אדמו"ר הרב הגאון הגדול מופת הדור רבן של כל בני הגולה, מרן יוסף שאול הלוי בן הרב הגאון הגדול וכ"ו מוה' אריה ליבש נאטהאנזאהן זצ"ל אב"ד דפה לבוב והגליל, בעמ"ח ספר מפורשי היס, מגן גיבורים, מאירת עינים, יד שאול, שו"ת שואל ומשיב מהד"ק ומהד"ב, ועוד ספרים רבים אשר בקרב יצאו לאור עולם. הן שר וגדול נפל היום בישראל וביהודה, איש קדוש מרחם, הקדיש עתותיו לתורה ולתעודה, כיומם ולילה לא מש מאוהל של תורה, ליהודים היה עמוד אש שמש ומגן ואורה, בכל קצווי ארץ מצפון ומימם כל שוכני תבל, תורה בקשו ממיו, ויחלו לאמרויותי וטהרות, ילידי שכלו רבו המה, היה לישראל למאורות, אך אהרן נר נשמתו נכבה, ויגדל האבל בכל מקום אשר אור תורתו זרח ומלא כבודו, יאנחו ויספדו עליו הוי אדון והוי הדוד, עם ערורי הלך לא הניח יתרו לעולליו, אך ספריו המה בניו חכמתו פרי מפעליו, שם בין שרפי מעל ישכון במקום שמים שם תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.**